

Sygn. akt V CSK 560/16

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa B. S.

przeciwko R. D. K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 kwietnia 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 14 stycznia 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odrzuca skargę kasacyjną;

2) oddala wniosek pełnomocnika powoda o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 22 stycznia 2015 r., którym oddalone zostało jego powództwo w części obejmującej żądanie zasądzenia od pozwanego kwoty 300 000 zł z odsetkami od dnia 12 kwietnia 2011 r. oraz obciążył go kosztami postępowania za obie instancje.

W skardze kasacyjnej powód powołał jako podstawę przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. naruszenie art. 117 § 1, 5 k.p.c. przez nieprzyznanie mu w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji pełnomocnika z urzędu, podczas gdy cierpi on na zaburzenia depresyjne i z tej przyczyny nie był w stanie w sposób w pełni świadomy uczestniczyć w rozpoznaniu sprawy. We wniosku o przyjęcie tej

skargi do rozpoznania wskazał przyczynę objętą art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Nieważność postępowania wynikała, w jego ocenie, z pozbawienia go możliwości obrony swych praw przez nieustanowienie dla niego w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji pełnomocnika z urzędu, chociaż domagał się tego. Uwzględnienie jego wniosku dopiero w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji uniemożliwiło mu powołanie nowych dowodów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna przysługuje od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, poza wyłączeniami przewidzianymi w art. 398² k.p.c. oraz w odniesieniu do postanowień co do istoty sprawy w art. 519¹ § 2, 3 i 4 k.p.c. Stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Służy kontroli prawidłowości stosowania prawa, według szczegółowo określonych przesłanek ustawowych, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych, będących podstawą zaskarżonego orzeczenia. Na taki charakter skargi wskazuje treść art. 398¹ § 1 i 2 k.p.c. Sąd Najwyższy nie rozstrzyga sprawy poddanej pod osąd sądów pierwszej i drugiej instancji, nie osądza dochodzonych w jej ramach roszczeń, lecz kontroluje legalność zaskarżonego skargą kasacyjną orzeczenia sądu drugiej instancji.

Nadzwyczajny charakter skargi kasacyjnej jako środka zaskarżenia ujawnia się także w stawianych jej wymaganiach konstrukcyjnych, które określa art. 398⁴ § 1 k.p.c. W tym przepisie ustawodawca wskazał konstrukcyjne elementy skargi kasacyjnej, czyli cechy istotne, które uczynił wymaganiami bezwzględnymi. Należą do nich: oznaczenie orzeczenia, od którego skarga jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części, przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany. Oznacza to, że brak któregokolwiek z tych elementów nie może być uzupełniony po upływie terminu przewidzianego do jej wniesienia. Skarga kasacyjna niezawierająca chociaż jednego z tych elementów konstrukcyjnych jest dotknięta nieusuwalnym brakiem, skutkującym jej odrzuceniem na podstawie art. 398⁶ k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2005 r., II PZ 49/05; z dnia 29 grudnia 2005 r.,

I CSK 113/05; z dnia 29 grudnia 2005 r., I CSK 109/05; z dnia 9 grudnia 2005 r., II CSK 119/05; z dnia 19 lutego 2007 r., I PK 321/07, niepublikowane).

Przez podstawy skargi kasacyjnej należy rozumieć przyczyny, na których można oprzeć zaskarżenie prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji. Mogą tworzyć je wyłącznie uchybienia popełnione przez sąd drugiej instancji. W przepisie art. 398³ k.p.c. wskazane zostały abstrakcyjne podstawy, które muszą być skonkretyzowane indywidualnie w każdej skardze kasacyjnej. Należyte przytoczenie podstawy skargi wymaga w pierwszej kolejności wskazania konkretnych przepisów, którym uchybiono, sposobu ich naruszenia oraz wpływu tego naruszenia na wynik sprawy. Dokonywana przez Sąd Najwyższy kontrola kasacyjna dotyczy stosowania prawa procesowego i materialnego przez sąd drugiej instancji. Naruszenia prawa popełnione przez sąd pierwszej instancji są przedmiotem kontroli apelacyjnej. Odnosi się to także do naruszeń prowadzących do nieważności postępowania. Sąd Najwyższy nie może w ramach bezpośredniej kontroli kasacyjnej badać nieważności postępowania pierwszoinstancyjnego. Uchybienia te mogłyby stanowić przedmiot badania przez Sąd Najwyższy, ale w sposób pośredni, w sytuacji, w której skarżący zarzuciłby sądowi drugiej instancji – w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. – naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2007 r., V CSK 62/07; z dnia 16 listopada 2006 r., II CSK 177/06). Nie zmienia tej zasady fakt, że uchybienia powodujące nieważność postępowania (art. 379 k.p.c.) są brane przez sąd pod uwagę z urzędu. W tym wypadku również kontroli sądu podlegają – odpowiednio – w postępowaniu kasacyjnym postępowanie przed sądem drugiej instancji, a w postępowaniu apelacyjnym - postępowanie przed sądem pierwszej instancji (art. 398¹³ § 2 i art. 386 § 2 k.p.c.).

Powołana przez powoda jedyna podstawa nie odnosi się do postępowania prowadzonego przez Sąd drugiej instancji i nie może być traktowana jako podstawa wskazana w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. Należy kwalifikować ją jako nieistniejącą. Oznacza to, że skarga kasacyjna nie zawiera jednego z zasadniczych elementów konstrukcyjnych, a zatem jest dotknięta nieusuwalnym brakiem, pozbawiającym ją istoty tego rodzaju nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Niezależnie od tego należy podkreślić, że powód w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji złożył jeden wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, który Sąd ten uwzględnił.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 i 2 k.p.c. odrzucił skargę kasacyjną. Wniesienie skargi kasacyjnej niespełniającej podstawowych wymagań procesowych, stawianych tego rodzaju środkowi zaskarżenia, nie uzasadnia skutecznego domagania się przez adwokata ustanowionego z urzędu przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej. Przyjęte zostało w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. postanowienia dnia 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98, OSNC1999, nr 6, poz. 123; z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSCN 2008, Nr 3, poz. 41; z dnia 18 grudnia 2007 r., III CSK 336/07, niepubl.; z dnia 11 maja 2011 r., II CSK 699/10, OSCN - ZD 2011, nr C, poz. 72; z dnia 26 marca 2015 r., IV CSK 538/14, niepubl.), że takie działanie nie może zostać uznane za udzielenie pomocy prawnej.